

به نام سوریه به کام ترکیه!

برداشت اقتصادی آنکارا از تحولات سوریه؛ ترکیه به مسیر ترانزیت کشورهای عربی و اروپا تبدیل می‌شود؟

حضور و نقش پررنگ ترکیه در سقوط بشار اسد، رئیس جمهوری پیشین سوریه، را نمی‌توان نادیده گرفت. اما باید دید که چه منافعی در زمینه تجارت و انرژی، آنکارا را به برانداختن دولت قبلی سوریه واداشته است؟

به گزارش گروه اقتصادپایگاه اطلاع رسانی دریا و نفت، ترکیه به‌عنوان یکی از بازیگران اصلی در تحولات خاورمیانه، منافع اقتصادی و تجاری گسترده‌ای در منطقه دارد که بر سیاست‌های آن در سوریه و دیگر کشورهای همسایه تاثیر می‌گذارد. جایگاه ژئوپلیتیکی ترکیه، به‌ویژه در موضوع ترانزیت انرژی و کریدورهای تجاری، عامل مهمی در تحولات سوریه و دیگر کشورهای منطقه مانند عراق است.

با توجه به سقوط دولت بشار اسد و حمایت دولت ترکیه از گروه تحریرالاشام و ارتش ملی سوریه، به نظر می‌رسد که ترکیه نقش مهمی در آینده دولت سوریه داشته باشد. اما حضور نیروهای دموکراتیک سوریه (قسد) که ترکیه آن‌ها را گروه تروریستی می‌داند، موضوع مهمی به شمار می‌آید. این گروه بیش از ۸۰ درصد منابع نفتی سوریه را بر عهده دارد و با توجه به درگیری‌ها با نیروهای مورد حمایت ترکیه، آینده منابع نفتی مشخص نیست.

با توجه به این موضوعات و نزدیکی برخی از گروه‌های سوری به ترکیه، باید دید که ترکیه چه منافعی را در منطقه دنبال خواهد کرد؟

اهمیت ژئوپلیتیک ترکیه در کریدورهای تجاری و انرژی

ترکیه به دلیل موقعیت راهبردی خود، پلی میان آسیا و اروپا محسوب می‌شود و برای انتقال انرژی و کالا از خاورمیانه به بازارهای اروپا نقشی کلیدی را ایفا می‌کند. این کشور سال‌هاست که تلاش کرده از این موقعیت جغرافیایی برای تبدیل شدن به یک مرکز ترانزیتی و انرژی استفاده کند. احداث خطوط لوله گاز و نفت، مانند خط لوله باکو-تفلیس-جیهان و توسعه شبکه‌های حمل‌ونقل بین‌المللی، گویای این اهداف هستند.

تحولات سوریه برای ترکیه ابعاد امنیتی، سیاسی و اقتصادی گسترده‌ای دارد. سوریه مسیر دسترسی ترکیه به خاورمیانه و کشورهای عربی محسوب می‌شود. پیش از جنگ داخلی سوریه، حجم مبادلات تجاری ترکیه با کشورهای عربی از طریق سوریه رو به افزایش بود، اما با آغاز درگیری‌ها، این روند مختل و ترکیه مجبور به استفاده از مسیرهای جایگزین شد.

توسعه بندر فاو عراق و ارتباط با ترکیه و سوریه

عراق با توسعه بندر فاو تلاش می‌کند به یکی از قطب‌های اصلی ترانزیت کالا در منطقه تبدیل شود. این بندر با هدف اتصال به کریدورهای تجاری اروپا از طریق خاک ترکیه و سوریه طراحی شده است. پروژه توسعه بندر فاو شامل ساخت خط راه‌آهن و جاده‌ای است که از عراق عبور کرده و به ترکیه و سپس اروپا می‌رسد. این پروژه می‌تواند مسیری جایگزین برای کانال سوئز باشد و زمان انتقال کالا از آسیا به اروپا را به‌طور قابل توجهی کاهش دهد.

توسعه بندر فاو عراق و اتصال آن به ترکیه، می‌تواند جایگاه ترکیه را به‌عنوان مرکز ترانزیت منطقه تقویت کند. اما برای بهره‌برداری کامل از این مسیر، ثبات در سوریه و ایجاد زیرساخت‌های ترانزیتی در این کشور ضروری است.

سوریه به دلیل موقعیت جغرافیایی خود، حلقه اتصال ترکیه به خاورمیانه و خلیج فارس است. پیش از جنگ داخلی، سوریه مسیر اصلی ترانزیت ترکیه به اردن، عربستان و دیگر کشورهای عربی بود. همچنین خطوط لوله گاز و نفت، مانند پروژه خط لوله گاز عرب که از مصر، اردن و سوریه به ترکیه می‌رسید، از اهمیت بالایی برخوردار بود.

با آغاز جنگ در سوریه، زیرساخت‌های ترانزیتی و انرژی این کشور به شدت آسیب دید و ترکیه مجبور شد از مسیرهای جایگزین استفاده کند که هزینه‌های ترانزیتی را افزایش داد. از این رو ترکیه به ثبات و بازسازی سوریه برای احیای مسیرهای تجاری و انرژی خود نیاز دارد.

بازگشایی مسیرهای ترانزیتی سوریه برای ترکیه، هزینه انتقال کالا به کشورهای عربی را کاهش می‌دهد و نقش این کشور را در کریدورهای تجاری و انرژی تقویت می‌کند.

خاورمیانه جدید؟

در حالی که ترکیه از پروژه‌هایی مانند توسعه بندر فاو عراق حمایت می‌کند، خاورمیانه با چالش‌های متعددی روبه‌روست. ایران و کشورهای حوزه خلیج فارس، به‌ویژه عربستان و امارات با ترکیه بر سر نفوذ در سوریه و عراق رقابت می‌کنند.

همچنین ادامه درگیری‌ها و حضور نیروهای خارجی در سوریه، مانع از تحقق کامل پروژه‌های ترانزیتی و انرژی ترکیه می‌شود. چراکه نیروهای فعال در سوریه، متکثر هستند و تنها بخشی از آن‌ها منافع ترکیه را تامین می‌کنند.

در تحولات اخیر سوریه و سقوط دولت بشار اسد، ترکیه با حمایت از گروه تحریرالشام قصد به سرانجام رساندن اهداف خود در منطقه و افزایش روابط تجاری با اروپا و آمریکا را داشت.

اما تکثر گروه‌های حاضر در سوریه، نشان از آینده نامشخص کریدورهای منطقه دارد. تحولات سوریه هم به لحاظ تغییر کشورهای ذی‌نفع در روابط تجاری و هم به جهت دستیابی به منابع نفتی سوریه، حائز اهمیت است.

لازم به ذکر است که تنش‌های میان ترکیه و عراق، به‌ویژه درباره مسائل آب و مداخلات نظامی، ممکن است بر همکاری‌های اقتصادی تأثیر بگذارد و توسعه راه‌های تجاری به نفع ترکیه را مختل کند.

تسلط ترکیه بر ترانزیت کالا و انرژی

استان ادلب که تحت کنترل گروه‌هایی مانند تحریرالشام است، نقطه‌ای مهم برای ترکیه است؛ چراکه محل اتصال مناطق داخلی سوریه، ترکیه و مدیترانه به حساب می‌آید. حضور تحریرالشام در این منطقه به ترکیه امکان را می‌دهد تا نفوذ خود را بر مسیرهای تجاری و ترانزیتی سوریه حفظ کند.

ترکیه از مسیرهای تجاری که از منطقه ادلب و مناطق شمال غربی سوریه می‌گذرد، به دنبال صادرات کالاهای خود به کشورهای عربی استفاده می‌کند. حضور تحریرالشام در این منطقه، امنیت تجاری ترکیه را تسهیل می‌کند.

ترکیه از طریق حمایت از تحریرالشام به دنبال کاهش نفوذ ایران و روسیه بر سوریه است. این اقدام به ترکیه این امکان را می‌دهد تا در آینده پروژه‌های ترانزیتی نقش بزرگی ایفا کند.

ترکیه به دلیل موقعیت ژئوپلیتیکی خود منافع اقتصادی گسترده‌ای در تحولات سوریه و پروژه‌هایی مانند توسعه بندر فاو عراق دارد. این کشور تلاش می‌کند از سوریه به‌عنوان مسیری کلیدی برای اتصال به خلیج فارس و بهره‌برداری از کریدورهای تجاری و انرژی استفاده کند. با این حال، موفقیت این راهبرد بستگی به ثبات سیاسی و امنیتی در سوریه، همکاری با عراق و مدیریت رقابت‌های منطقه‌ای دارد.